

Energimarknadsinspektionen
KN2026/00278

Sollentuna 2026-03-25

kn.remissvar@regeringskansliet.se

kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

Informationsåtgärder för kundskydd och analys av tredjepartstillträde på fjärrvärmemarknaden (Ei R2025 05) och slutrapport stärkt kundskydd på fjärrvärmemarknaden (Ei 2025 16) samt Statens energimyndighets rapport Utvärdering av Fjärrvärmenämndens funktion (ER 2024 19)

Handläggare: Jonathan Lindgren



Inledning

Villaägarnas Riksförbund tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Energimyndighetens utvärdering av Fjärrvärmenämndens funktion.

Villaägarna företräder nära 180 000 småhusägare över hela landet. För våra medlemmar är uppvärmningskostnaderna en central del av hushållsekonomin. Fjärrvärme utgör i många fall ett naturligt monopol där kunden saknar möjlighet att byta leverantör. Det ställer höga krav på att regelverket säkerställer transparens, rimlig prissättning och ett effektivt kundskydd.

Villaägarnas förslag

Villaägarnas riksförbund anser att följande slutsatser bör vara vägledande för den fortsatta beredningen:

1. Inför möjlighet till prövning av skälighet

Det måste finnas en instans som kan pröva om fjärrvärmepriser och villkor är skäliga. Detta är en grundläggande förutsättning på en marknad där kunder saknar valfrihet. Instansen för skälighetsprövning måste därför skyndsamt installeras.

2. Säkerställ transparens i prissättningen

Fjärrvärmeföretag måste vara skyldiga att på ett tydligt och jämförbart sätt redovisa hur priserna sätts och vilka kostnadskomponenter som ingår. EI ska därför ges förutsättningar för att upprätta en transparensplattform.

3. Avveckla Fjärrvärmenämnden

Istället för att fortsätta utveckla fjärrvärmenämnden behöver upprättandet av tvistelösningfunktion ges högsta prioritet, följt av en partsmodell för kundrepresentation.

4. Överväg en förhandlingsmodell med starkare kundrepresentation

Med en partsmodell kan kundrepresentationen stärkas långsiktigt och institutionellt stärka kunder på fjärrvärmemarknaden på ett sätt som är väl beprövat i Sverige.

Myndighetens förslag

Med slutrapporten Stärkt kundskydd på Fjärrvärmemarknaden (EI 2025:16) kulminerar Energimarknadsinspektionens arbete i förslaget att det kan behövas en tvistelösningfunktion utanför domstol som kan pröva en tvist i sak, i detta ska också ingå en prövning av fjärrvärmeprisets skälighet. De föreslår därför en uppföljande utredning som tar reda på förutsättningarna för och etablerandet av prövning av fjärrvärmeprisets skälighet.

EI bedömer att upprättandet av tvistelösningfunktionen kan tänkas ta två till tre år och föreslår att fjärrvärmenämndens uppdrag förändras och att medlingsfunktionen utökas. I detta skulle ingå att efter avslutad medling lämna skriftliga beslut med rekommendationer, begära utökade redogörelser för hur bränslekostnaderna påverkat fjärrvärmepriset samt mandat att göra en bedömning om huruvida parterna gett varandra tillräcklig information.

EI föreslår också inrättandet av en transparensplattform där fjärrvärmeföretag kan jämföras med varandra. För Prisdialogen föreslås att fjärrvärmekunderna ges större möjligheter att påverka, ett första steg i detta kan vara upprättandet av en standardiserad prisberäkningsalgoritm.

De kundskyddande åtgärder som sammantaget föreslås i kombination med att antalet tillsynsärenden ökat leder EI att föreslå inrättandet av en fjärrvärmeavgift som fjärrvärmeföretagen betalar. Fjärrvärmeföretag föreslås också att redovisa sitt reinvesteringsbehov till EI så att myndighetens kapacitet att bedöma fjärrvärmemarknadens beskaffenhet i stort såväl som det enskilda företaget.

Sammantaget bedömer myndigheten att åtgärderna behöver leda till ett stärkt kundskydd. Om inte dessa åtgärder visar sig tillräckliga anser myndigheten att ekonomisk reglering blir ett nödvändigt nästa steg.

Övergripande synpunkter

Villaägarna delar i stora delar den problembild som Energimyndigheten beskriver.

Nuvarande ordning lämnar fjärrvärmens konsumenter med obefintliga möjligheter till inflytande över fjärrvärmens prissättning. Detta har bidragit till att förtroendet för systemet är lågt och att kunder i praktiken saknar en effektiv instans att vända sig till.

Samtidigt är det centralt att konstatera att problemet inte i första hand är organisatoriskt, utan framförallt bottnar i utvecklingen av fjärrvärmens prissättning. Avgörande i detta är sen att kunder i dag saknar möjlighet att få en oberoende prövning av fjärrvärmepriser.

Behovet av ett stärkt kundskydd

Fjärrvärmemarknaden skiljer sig från många andra marknader genom att den i praktiken utgör ett lokalt monopol. Kunden är bunden till den leverantör som äger nätet och saknar reella möjligheter att byta. Även om alternativ som värmepumpar finns, är dessa ofta förenade med betydande investeringskostnader och är därför inte ett realistiskt alternativ för alla hushåll.

Fjärrvärmemarknaden skiljer sig från många andra marknader genom att den i praktiken utgör ett lokalt monopol. Kunden är bunden till den leverantör som äger nätet och saknar reella möjligheter att byta. Även om alternativ som värmepumpar finns, är dessa ofta förenade med betydande investeringskostnader och är därför inte ett realistiskt alternativ för alla hushåll.

Mot denna bakgrund är det anmärkningsvärt att det saknas en instans som kan pröva om fjärrvärmepriser är skäliga. Dagens system, där medling är det enda verket, är otillräckligt. Villaägarna anser att ett förstärkt kundskydd måste utgå från att kunder ges tillgång till en faktisk prövning av pris och villkor, inte enbart en dialogprocess. Förslaget om en oberoende tvistlösningsfunktion utanför domstol med ett uppdrag att pröva fjärrvärmeprisets skälighet bör därför bejakas.

Införandet av en tvistlösningsfunktion är bråttom och förutsättningarna för införandet av denna borde redan genom förlöpta utredningar varit klargjort. Regeringens instruktion för uppdraget till Energimarknadsinspektionen inbegrep att stärka kundskyddet. Frågan är inte om en skälighetsprövning av fjärrvärmepriset ska införas, utan hur den kan utformas. Högst prioriterat i utformningen av tvistlösningsfunktionen är rätten att få skälighet prövad i sak, att beslutet är bindande samt att det finns en möjlighet till överklagande.

En starkare kundrepresentation

Villaägarkunder till fjärrvärme har med en historisk lång period av låga fjärrvärmepriser sällan behövt engagera sig i tvister kring fjärrvärmens prissättning. Med nuvarande trend samt kommande reinvesteringar av fjärrvärmenätet bedöms behovet av tvistelösningsfunktionen accelerera. Villaägarna har idag ingen formell funktion för att mobilisera och samordna villaägarkunden. För att stärka villaägarkundernas såväl som övriga boendeformers kunders ställning behöver därför utredas förutsättningarna för en partsmodell av liknande slag som på hyresmarknaden. En sådan modell skulle kunna bidra till en bättre balans mellan parterna och minska risken för ensidig prissättning. En förhandlingsmodell med tydlig motpart skulle också kunna öka transparensen, förutsebarheten och legitimiteten i prissättningen på fjärrvärmemarknaden.

Fjärrvärmenämnden fortsatta roll

Utifrån bedömningen att upprättandet av en oberoende tvistelösningsfunktion tar lång tid föreslår Energimarknadsinspektionen ett fortsatt och utökat uppdrag för fjärrvärmenämnden. Men även de uppdragen kräver lagändringar som måste föregås av utredningar.

Fjärrvärmenämnden i sin nuvarande form uppfyller inte sitt syfte. Nämnden saknar möjlighet att pröva skäligheten i priser och kan därför inte ge kunder ett reellt skydd mot oskälig prissättning. Villaägarna erfar också att tvister lämnas utan prövning och att likabehandling mellan kunder inte säkerställs.

Villaägarna bedömer att Fjärrvärmenämnden i sin nuvarande form ska avvecklas. En ordning som inte fyller sin funktion riskerar att skapa en falsk trygghet och urholka förtroendet för regelverket. En avveckling får dock inte innebära att kundskyddet försvagas ytterligare. Tvärtom måste den ersättas med ett system som ger kunder ett starkare skydd än i dag och här är tvistelösningsfunktionen med en prövning av skälighet central. Ansträngningarna för att få till stånd detta bör vara första prioritet.

Utökad transparens

En transparensplattform föreslås för att stärka jämförbarheten mellan aktörerna. Det är en angelägen funktion som ger förutsättningar att bedöma aktörernas motiv för prissättning men också ha en prishämmande effekt.

Avslutande synpunkter

Villaägarna anser att frågan om fjärrvärmekundernas ställning är nödvändig och angelägen. Det är avgörande att den fortsatta reformeringen leder till ett system som faktiskt stärker kundernas ställning i praktiken. Ett system som enbart erbjuder dialog utan möjlighet till prövning riskerar skapa en upplevelse av rättslig maktlöshet och en urholkad tillit till myndigheternas förmåga att värna kundernas rättigheter. För hushåll som är beroende av fjärrvärme måste det finnas ett tydligt och fungerande skydd mot oskäliga villkor. Detta behöver vara utgångspunkten för det fortsatta arbetet.

VILLAÄGARNAS RIKSFÖRBUND

A handwritten signature in black ink, reading "Erica Halling". The signature is written in a cursive, flowing style with a large initial 'E'.

Erica Halling

Förbundsdirektör